

CELE MAI LUNGI ȘI CELE MAI SCURTE DOMNII LA DACI ȘI LA ROMÂNI

THE LONGEST AND THE SHORTEST REIGNS OF DACIANS AND ROMANIANS

Gl. bg. (r) prof. univ. dr. Florian TUCĂ*

Col. (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU*

Rezumat: *Articolul prezintă câțiva dintre cei mai străluciți regi daci și romani, precum și domnitori, cele mai lungi domnii, dar și cele mai scurte. Totodată domnitorilor și regilor menționați în această lucrare li se prezintă și câte o scurtă caracterizare făcută în lucrările unor autori enumerați în bibliografia selectivă, în inscripțiile de pe monumente, de pe pietrele de mormânt, inscripțiile unor cronicari, în lucrări biografice, articole, comunicări științifice, în izvoare istorice, de epocă sau în istoriografia românească și alte informații.*

Cei aproape 450 de bărbați de stat care au condus destinele poporului român și ale Țării au fost împărțiți în cinci categorii de domnie: foarte lungă, lungă, obișnuită, scurtă și foarte scurtă. Din fiecare categorie au fost selectați 3-7 domnitori sau regi.

Cuvinte-cheie: rege, domn, daci, români, domnie.

Abstract: *The article presents some of the most outstanding Dacian and Romanian kings and rulers, as well as the longest and the shortest reigns. Also, each of the kings and rulers mentioned in this paper also receives a short presentation compiled from the papers of certain authors enumerated in the selected bibliography, in the inscriptions on monuments, on tomb stones, the papers written by certain historians and chronicle writers, in biographical works, articles, scientific papers and articles, historic medieval springs, Romanian historiography and other information.*

The almost 450 statesmen who led the destinies of the Romanian people and of the country were divided into five types of reign: very long, long, usual, short and very short. From each category 3-7 rulers of kings were selected.

Keywords: king, ruler, Dacians, Romanian, reign.

O caracteristică esențială a istoriei noastre naționale este aceea că locuitorii care au trăit de milenii în spațiul dacic și apoi în cel românesc, au fost întotdeauna și în

*Membru al Academiei Oamenilor de Știință din România, istoric.

*Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, consilier al președintelui Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere „Alexandru Ioan Cuza”, vicepreședintele Asociației Absolvenților Universității Naționale de Apărare „Carol I”, membru în consiliul editorial și redactor șef al Revistei de Științe Militare, E-mail: esiteanu@yahoo.com.

permanență conduși sau guvernați de bărbați de stat care, cei mai mulți dintre ei, au fost oameni excepționali. Relevând acest adevăr, într-una din lucrările sale în care se vorbește despre statalitatea în spațiul Carpato-Danubiano-Pontic, istoricul Nicolae Iorga va consemna următoarele: „*Poporul nostru a fost un popor guvernat de la început și care, din cauza aceasta, împotriva tuturor uneltirilor interne sau externe, acceptă guvernarea chiar și atunci când ea nu satisfăcea întru totul nevoile sale ... Suntem, deci, sub raportul guvernării, mai sus decât cele mai multe țări din Europa*”. Același strălucit istoric român va mai afirma, ca un fel de concluzie: „*În spațiul Carpato-Danubiano-Pontic ..., Statul a fost stat, Domnul a fost Domn, iar legea a fost lege*”.

În decursul timpului, mulți dintre cei care s-au aflat în fruntea statalității sau la domnie, aveau să fie bărbați de stat exemplari, iluștri conducători ai treburilor poporului și ale țării, străluciți gospodari, bravi comandanți de oști etc. Avem în vedere, în principal, pe următoarele personalități: regii daci Dromichete, Burebista și Decebal; voievozii și domnitorii Litovoi, Seneslau, Bărbat, Gelu, Dragoș, Leonard Borșa, Bogdan I, Alexandru cel Bun, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Ioan Vodă cel Cumplit sau cel Viteaz, Neagoe Basarab, Mihai Viteazul, Gheorghe Rakoczi II, Matei Basarab, Vasile Lupu, Samuel Brukenthal, Constantin Brâncoveanu, Dimitrie Cantemir, Tudor Vladimirescu, Alexandru Ioan Cuza, regii Carol I, Ferdinand I, Mihai I și mulți alții.

Contemporanii sau urmașii acestor iluștri și străluciți bărbați de stat vor adăuga la numele lor, pe bună dreptate, aprecieri care mai de care mai frumoase și mai relevante pentru ceea ce au făcut în timpul domniilor lor. Iată câteva astfel de aprecieri. Regele dac Burebista era socotit și denumit în izvoarele timpului de către cei din vremea sa sau de mai târziu ca fiind „*Cel dintâi și cel mai mare dintre regii Traciei*”, Decebal era apreciat că este „*foarte priceput la planuri de războaie și iscusit la înfăptuirea lor*”, Basarab I, biruitorul de la Posada, era considerat, pe bună dreptate, „*întregitor al Țării Românești*”, Dragoș Vodă era apreciat ca fiind „*cel dintâi voievod al Moldovei*”, Iancu de Hunedoara, voievod al Transilvaniei era socotit, pe de o parte, „*Lumina lumii*”, iar pe de cealaltă parte, „*un bărbat viteaz și plin de inimă*” și „*marele general, strateg și tacticianul la nivelul artei militare europene*”, Ștefan cel Mare era apreciat de către contemporani și urmași că a fost „*bărbat glorios și victorios, care a biruit pe toți regii vecini*”, el fiind socotit că a fost „*Atletul lui Hristos*”; Mihai Viteazul era socotit că a fost „*viteaz între viteji*” și „*primul unificator al pământurilor strămoșești*”; Cuza Vodă a rămas în istorie ca fiind „*domnitor al Unirii Principatelor*” și „*artizan al renașterii României*”; regele Carol I era socotit de către contemporani și urmași așa cum a fost, adică „*șeful de stat care a consfințit neatârnnarea țării pe câmpul de onoare*” și „*cel dintâi rege al României*”; în sfârșit, regele Ferdinand I a rămas consemnat în istorie, în principal, ca „*întregitor de Neam și de Țară*”.

După investigațiile și calculele făcute de noi, în decursul timpului, în spațiul ancestral de viațuire dacică și românească, s-au aflat la conducerea treburilor și destinului poporului și ale țării un număr de peste 450 de bărbați de stat, fie că aceștia au fost, în funcție de loc și de epocă, cneji, duci, jupâni, voievozi, domnitori, principii, regi sau președinți de stat. Anii lor de domnie, ca să folosim, în cele ce urmează, această expresie, a variat de la un personaj la altul în funcție de numeroși factori, la care nu ne vom referi. La unii dintre ei, domniile au fost foarte lungi, dar la cei mai mulți dintre ei acestea au fost

scurte și foarte scurte. În articolul de față noi le-am împărțit în cinci categorii de domnii și anume: foarte lungi, lungi, obișnuite, scurte, foarte scurte sau deosebit de scurte. În prima categorie am inclus sau am socotit domniile care au durat peste 20 de ani; în cea de a doua, cele cuprinse între 20 de ani și 10 ani; în următoarea categorie, adică în cea pe care am denumit-o a fi „obișnuită” am inclus domniile cuprinse între 10 ani și 2 ani; în sfârșit, am socotit a fi domnii „scurte” altele care au durat sub doi ani, iar cele „foarte scurte” acele domnii pe care le-am mai putea denumi și „neprevăzute”, „efemere”, „anioase” ori „accidentale” acestea durând sub două luni de zile, câteva săptămâni sau, pur și simplu, doar câteva zile. Vom explica, în cele ce urmează, toate aceste categorii de domnii, cu citări de nume.

Vom face acest lucru în scopul de a-i informa pe cititori cu acele domnii care nouă ne-au părut a fi reprezentative pentru cele cinci categorii de domnii.

Regi, voievozi și domnitori care au domnit peste 20 de ani:

a) Carol I, domn și apoi rege al României (10 mai 1866 – 27 septembrie 1914).

Carol I este întemeietorul Dinastiei și regatului României, a fost comandantul suprem în victoriosul Război de Independență 1877-1878 și a domnit 48 de ani, 4 luni și 17 zile.

b) Ștefan cel Mare, domn în Moldova 1457-1504. „*Domnit-a Ștefan Vodă 47 de ani, 2 luni și 3 săptămâni și a zidit 44 de mănăstiri și biserici și însuși Țitor de Țară ... După multe războaie cu noroc ce a făcut, cu mare jale și răposat, mort la 2 iulie 1504*” (inscripție de pe monumentul ce i s-a înălțat în localitatea Bârsești, din județul Neamț).

Ștefan cel Mare a fost cel mai longeviv domnitor din spațiul Carpato-Danubiano-Pontic. Referindu-se la ilustrul și legendarul domn, istoricul Constantin C. Giurescu apreciază faptul că: „*Ștefan cel Mare și cel Sfânt și-a petrecut cea mai mare parte din viața sa pe tronul Moldovei*”.

c) Burebista, rege în Dacia. 82-44 î.Hr., a domnit 38 de ani. „*Întemeietorul statului dac centralizat și independent (anul 70 î.Hr.). Cel dintâi și cel mai mare dintre regii Traciei ...*” (inscripție de pe postamentul bustului care este dedicat, regelui Burebista aflat în incinta Muzeului Militar Național „Regele Ferdinand I”).

d) Mircea cel Bătrân, domn în Țara Românească, 1386-1418, a domnit 32 de ani. „*Aici odihnesc rămășițele lui Mircea, domnitorul Țării Românești, adormit în anul 1418*” (inscripție de pe piatra sa de mormânt, care se află în mănăstirea Cozia).

e) Alexandru cel Bun, domn în Moldova 1400-1432, a domnit 32 de ani. „*Alexandru cel Bun, domn al Țării Românești Moldova ... Asemenea unui rege a fost numit cel dintâi gospodar, întocmai ca un monarh slăvit, îi zice Cel Bătrân și Bun și până azi locuitorii îi slăvesc amintirea ... A ridicat Țara lui în rânduială și cu puteri înfloritoare*” (inscripție de pe bustul ce i s-a ridicat în curtea Muzeului Militar Național „Regele Ferdinand I”).

f) Basarab I, domn în Țara Românească, 1310-1352, a domnit 42 de ani. „*Basarab I, domn al Țării Românești Muntenia. În 1330 a înfrânt, la Posada, pe regele ungar Carol Robert d'Anjou, întărind independența Țării Românești Muntenia. Nu e un întemeietor ci un continuator, iar la urmă, un eliberator*”. (inscripție de pe bustul ce i s-a ridicat în curtea Muzeului Militar Național „Regele Ferdinand I”).

Regi, voievozi și domnitori care au domnit între 20 și 10 ani

a) Decebal, rege al Daciei, 87-105, a domnit 19 ani. „Decebal. Regele erou al geto-dacilor. Era foarte priceput la planurile de război și iscusit în înfăptuirea lor, știind să aleagă prilejul pentru a ataca pe dușmani și a se retrage la timp ... Bun luptător ... Multă vreme a fost de temut pentru romani”. (Inscripție de pe bustul ce i s-a ridicat în incinta Muzeului Militar Național „Regele Ferdinand I”).

b) Bărbat, voievod local din părțile Olteniei sau a Banatului. 1273-1290. A domnit 17 ani.

c) Petru Rareș, domn în Moldova, 1527-1538 și 1541-1546, a domnit 16 ani. „Era feciorul lui Ștefan Vodă cel Bun, că întru tot simțea râvna tătâne-său, că războaie îi mercea cu noroc, că tot izbândea, lucruri bune făcea, țara și moșia sa ca un păstor bun o socotia, Judecată pre dreptate făcea. Altminteri de stat era cuvios și la toate lucrurile îndrăzneț și la cuvântul gata, de-l cunoșteau toți că este harnic să domnească țara” (cuvinte spuse de cronicarul Grigore Ureche).

d) Iancu de Hunedoara, voievod în Transilvania. 1441-1456, a domnit 15 ani. „Ion de Hunedoara, cu cincisprezece mii de viteji, în anul 1442, septembrie 6, l-a învins pe beglerbegul Sehabeddin, care a înaintat în Transilvania cu o armată de nouăzeci de mii de turci” (inscripție de pe monumentul ce i s-a ridicat voievodului în localitatea Zeicani, din comuna Sarmisegetuza, Județul Hunedoara).

e) Vladislav I (Vlaicu Vodă), domn în Țara Românească, 1364-1377. „A condus Țara Românească 13 ani, dovedindu-se vrednic gospodar, un organizator prin excelență, consolidând multiplele structuri statale feudale și, desigur, apărându-le. A căzut, se pare, pe câmpul de luptă” (citată dintr-o lucrare biografică dedicată domnitorului Vladislav I).

Voievozi și domnitori românești care au domnit între 10 și 2 ani:

a) Dragoș, voievod în Moldova, 1347-1354, a domnit 7 ani. „Cu Dragoș s-am început Țara Moldovei ... Este cel dintâi voievod al Moldovei” (citată din „Letopisețul de la Putna”). „Dragoș este cel care a străbătut Moldova întregă, de la sud la nord, pe sub munți, ajungând la Siret și rămânând acolo până la moarte” (citată dintr-o lucrare dedicată lui Dragoș Vodă).

b) Ștefan cel Tânăr (Ștefăniță), era nepotul lui Ștefan cel Mare. A fost domn al Moldovei, 1517-1527. După unii istorici români s-a urcat pe scaunul domniei la vârsta de numai 9 ani, iar după alții la vârsta de 11 ani. De acolo i se va trage, de fapt, și numele de „Ștefan cel Tânăr” și de „Ștefăniță”. În cărțile noastre de istorie se apreciază că a domnit „9 ani și 9 luni” (22 aprilie 1517 –19 ianuarie 1527), perioada în care, conform aprecierilor istoricilor noștri, a dat dovadă de calități militare și de vitejie, fiind totodată, și un mare diplomat, asemenea bunicului său, Ștefan cel Mare.

c) Vintilă Vodă, domn în Țara Românească, 1532-1535. A domnit trei ani. În epoca sa, dar și după aceea, a fost consemnat cu trei nume diferite și anume: „Vintilă Vodă”, „Vlad Vintilă” și „Vlad al VII Vintilă de la Slatina”. A fost ucis mișelește, în anul 1535, de adversarii săi la domnie. După exact 444 de ani de la moartea sa, într-o tabără de sculptură de la Măgura Buzăului i s-a ridicat o statuie. Ea ni-l înfățișează pe acesta în

picioare, îmbrăcat în straie domnești, sprijinindu-se cu o mână pe garda unui paloș, simbol al vitejiei și al puterii statale.

d) Vlad (Înecatul), domn în Țara Românească. 1530-1532. A domnit aproape 3 ani. Era fiul voievodului Vlad cel Tânăr (Vlăduț), care a domnit în Țara Românească în anii 1510-1512. În epocă, pentru că s-a aflat pe scaunul domniei în plină tinerețe a fost receptat și sub numele de „Vlad Voievod cel Tânăr”. Ulterior i s-a adăugat la numele său inițial și pe cel de „Înecatul” deoarece în ziua de 18 septembrie 1523, pe când se ducea la plimbare „den jos de București”, fiind se pare beat, s-a înecat „și el și calul său în râul Dâmbovița”.

Domnitori care au domnit mai puțin de 2 ani:

a) Theodosie, domn al Țării Românești, 1521-1522. A fost fiul domnitorului „învățat, blând și bun” Neagoe Basarab (1512-1521). A domnit mai puțin de doi ani de zile (septembrie 1521 – ianuarie 1522). În această privință, într-un document istoric din epocă se menționează: „În ziua de 15 septembrie 1521 ... românii au ales pe Theodosie, de 16 ani, la tronul domniei în Țara Românească”. Referindu-se la același fapt, într-un alt izvor din epocă se consemnează următoarele: „După moartea lui Basarab Vodă ... s-a înălțat domn ca să țină domnia, Theodosie ... va ține”. Având o domnie așa de scurtă, fiul de domn n-a apucat să întreprindă acțiuni majore în slujba țării sale.

b) Mihnea cel Rău, domn în Țara Românească (1508-1509). Era fiu nelegitim al domnitorului Vlad Țepeș (1448, 1456-1462 și 1476-1477). În epocă i s-a zis „cel Rău”, în principal, datorită comportării sale crude față de popor și de reprezentanții clerului ortodox. A domnit mai puțin de doi ani de zile.

N-a reușit să se afirme prin fapte exemplare în slujba țării sale, așa cum făcuse, la vremea sa, tatăl lui. Datorită comportării sale rele, Mihnea cel Rău va avea un sfârșit tragic. În timpul în care se afla la o slujbă într-o biserică de rit catolic din Sibiu, a fost atacat și lovit mortal de „cătore un grup de pedestrași. El avea să fie îngropat în lăcașul de cult în care își pierduse viața”.

c) Ioan Vodă, domn în Moldova. 1572-1574. A domnit un an și câteva luni. Potrivit aprecierilor cronicarului Grigore Ureche, Ioan Vodă „era de minte ascuțit ... vrednic și harnic nu numai la domnie”, ci și în alte privințe dorea să fie cu un cap mai mare. I s-a zis chiar în timpul domniei, dar și după aceea, „Ioan Vodă cel Viteaz”, cât și „Ioan Vodă cel Cumplit”. Prima denumire își avea izvorul în aceea că domnitorul Moldovei s-a dovedit a fi viteaz în luptele pe care a fost nevoit să le poarte împotriva otomanilor. Este vorba de bătălia de la Jiliște, când a reușit să înfrângă o puternică armată otomană. Domnitorul va avea un sfârșit tragic. Pe timpul desfășurării bătăliei din anul 1574, din zona lacului Cahul și a localității Roșcani, va fi prins de către turci și ucis în chip groaznic.

Referindu-se la dispariția sa tragică, cronicarul Grigore Ureche va scrie următoarele: „Iar dacă au pierit Ion Vodă, tătarii s-au lăsat pradă peste țară, de au robii, de n-a fost niciodată mai mare pustietate în țară decât atuncea”.

Domnitori care au domnit între câteva luni și câteva zile:

a) Ștefan Tomșa. Domnia Moldovei, 1563-1564. După unii istorici a avut o domnie cu puțin mai mult de cinci luni de zile și anume între 9 august 1563 și 20 februarie

1564. Pe timpul acestei domnii scurte, n-a avut o domnie liniștită, ci agitată și va sfârși în mod tragic.

Atât el, cât și doi apropiați moldoveni de-ai lui (Moțoc și Spancio), au fost decapitați. Crima s-a executat în ziua de 5 mai 1564, în piața centrală din orașul polonez Liov.

b) Radu Ilieș, domn în Țara Românească, 1632. A domnit doar trei luni de zile (iunie-septembrie 1632). Așa cum se consemnează într-o lucrare de istorie publicată în România în prima parte a secolului trecut, domnitorul „n-a apucat să guste din cupa de aur a înaltei demnități în care fusese numit”.

c) Petru Cazacu, domn al Moldovei, 1592. În istoriografia românească el mai este consemnat și cu numele de „Petru Vodă” și de „Petru Polonul”.

Într-un izvor istoric din epoca sa, rezultă că Petru Cazacu „a domnit două luni”. A fost ucis la începutul lunii noiembrie 1592 din dispozițiile Porții otomane.

d) Tudor Vladimirescu, domn în Țara Românească, în perioada aprilie-mai 1821. Până cu câțiva ani în urmă, din considerații multiple, dar și din neștiință, nici nu era trecut în „catalogul” domnitorilor români, ca să folosim aici o figură de stil. În nobila sa calitate de conducător al revoluției din 1821, în luna aprilie, „Domnul Tudor” a intrat în București, în fruntea „Adunării norodului”.

Dintre câteva informații certe furnizate istoricilor români în veacul trecut, rezultă că după ce a intrat victorios în Capitala Țării Românești, București, Domnul Tudor va conduce, timp de mai puțin de două luni de zile (2 aprilie – 27 mai 1821) treburile statului, el fiind recunoscut de către „norod” ca un autentic domn, emițând în această înaltă calitate, decizii și proclamații. Pe această linie, de la un preot român aveam să aflăm că pe timpul în care s-a aflat în tabăra de la Cotroceni, Domnul Tudor ar fi fost uns, ca domn într-o biserică aflată în zona Cotroceni, de către mitropolitul Ilarion al Argeșului.

e) Laiotă Basarab, domn în Țara Românească, 1544. A domnit o lună și câteva zile (de la 23 aprilie până la 2 iunie 1544). Și-a pierdut viața într-o aprigă încleștare cu pretendentul său la tron, Radu Paisie (1535-1545, cu intermitențe).

f) Vintilă Vodă, domn în țara Românească, 1574. A ocupat tronul cu ajutor militar al domnului Moldovei Ioan Vodă cel Viteaz. A domnit mai puțin de două săptămâni de zile (21 aprilie – 3 mai 1574). Într-un izvor istoric din epocă el este socotit că „a fost domn de-o clipă al Țării Românești”. A avut o moarte dramatică. Va fi atacat „fără de veste” și ucis de către luptătorii devotați pretendentului la tron, Alexandru II Mircea, 1568-1574, cu intermitențe.

g) Ivan Joldea, domn al Moldovei (septembrie 1552). În ceea ce privește data înscăunării, cât și durata domniei sale, datele sunt contradictorii. Potrivit unui izvor din epocă, durata probabilă a ocupării scaunului domnesc „a fost pe 4 septembrie 1552”. Referitor la durata domniei, ea a fost poate cea mai scurtă din întreaga istorie a domniilor la români. În unele izvoare, izvoare ale vremii se apreciază că ea ar fi fost de nouă zile (4 la 12 septembrie 1552), iar în alte izvoare, de numai „trei zile”. Această ultimă apreciere aparține cronicarului Grigore Ureche. După cum se spune într-un clasic proverb ce circulă în spațiul românesc și în zilele noastre, „să-i dăm cezarului ce este al cezarului”.

BIBLIOGRAFIE

- AVRAM D. C, AVRAM C. T, *Conducători de țară și neam, mari personalități publice din istoria românilor*, Arad, 2003;
- CRISTACHE G, TUCĂ F, *Voievozi, domnitori, principii, regi, președinți și alți șefi de stat din spațiul românesc. Dicționar*, Ediția a 2-a adăugită, București, 2006;
- Domni din Moldova și Țara Românească până în 1859*, vol. 1, București, 1956;
- REZACHIEVICI C, *Cronologia domnilor români din Țara Românească și Moldova*, Vol. 1, București, 2001;
- STOICESCU N, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XVI-XVII*, București, 1971;
- TUCĂ F, IONESCU N, RAICU R, *2000 de ani de statalitate, creștinism și cultura în spațiul românesc*, vol. 1 și 2, București, 2000;
- Ziarul „*Libertatea magazin*”, numărul din 27 septembrie 2015.

